TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. gruodžio 18 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Direktyva 93/13/EEB – 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis – Nacionalinio teismo įgaliojimai vykdyti kontrolę ir jo pareigos – Netesybų sąlyga – Šios sąlygos nesąžiningumo kontrolės *ex officio* nebuvimas – *Res judicata* galia – Veiksmingumo principas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis – Rėmimasis sutarties sąlygos nesąžiningumu per procesą, vykstantį perdavus bylą nagrinėti iš naujo po kasacijos“

Byloje C-320/24

dėl *Corte suprema di cassazione* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas, Italija) 2024 m. balandžio 26 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2024 m. balandžio 30 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

CR,

TP

prieš

Soledil Srl, valdomą pagal susitarimą,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas I. Jarukaitis, teisėjai N. Jääskinen ir R. Frendo (pranešėja),

generalinis advokatas N. Emiliou,

posėdžio sekretorius C. Di Bella, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2025 m. vasario 26 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– CR ir TP, atstovaujamų *avvocato* J.S. Bartolomei,

– Italijos vyriausybės, atstovaujamos S. Fiorentino ir G. Palmieri, padedamų *avvocati dello Stato* M. Cherubini ir C. Colelli,

* Proceso kalba: italų.

– Europos Komisijos, atstovaujamos P. Kienapfel ir D. Recchia,

susipažinęs su 2025 m. birželio 19 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies, taip pat Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant CR ir TP, dviejų preliminariąją nekilnojamojo turto sutartį sudariusių pirkėjų, turinčių vartotojų statusą, ir *Soledil Srl*, valdomos pagal susitarimą ir preliminariąją sutartį sudariusios pardavėjos, ginčą dėl prašymo nutraukti preliminariąją šio nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartį ir šioje sutartyje numatytos netesybų sąlygos galiojimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 93/13 24 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„<…> valstybių narių teismai arba administracinės institucijos privalo disponuoti pakankamomis bei veiksmingomis priemonėmis apsisaugojant nuo nuolatinio nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais taikymo“.

4 Šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui [kurią verslininkas sudaro su vartotoju, pagal jų nacionalinės teisės aktus nebūtų privalomos vartotojui] ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

5 Minėtos direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų [konkuruojančių verslininkų] naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų [verslininkų] sudaromose su vartotojais.“

Italijos teisė

Vartotojų kodeksas

6 2005 m. rugsėjo 6 d. *Decreto legislativo n. 206, recante Codice del consumo a norma dell'articolo 7 della legge 29 luglio 2003, n. 229* (Įstatyminis dekretas Nr. 206 dėl Vartotojų kodekso, kaip tai suprantama pagal 2003 m. liepos 29 d. Įstatymo Nr. 229 7 straipsnį; GURI Nr. 235, paprastasis priedas, 2005 m. spalio 8 d.), kuriuo į Italijos teisę buvo perkeltos Direktyvos 93/13 nuostatos, 33 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Nesąžiningomis laikomos vartotojo ir verslininko sudarytos sutarties sąlygos, dėl kurių, nepaisant sąžiningumo, iš esmės pažeidžiama iš sutarties kylančių teisių ir pareigų pusiausvyra vartotojo nenaudai.

2. Kol neįrodyta kitaip, nesąžiningomis laikomos sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas:

<…>

f) įpareigoti vartotoją, kai jis nevykdo arba vėluoja vykdyti sutartį, sumokėti akivaizdžiai per didelę pinigų sumą kaip kompensaciją, baudą arba kitu lygiaverčiu pagrindu;

<…>“

7 Šio kodekso 36 straipsnio 1 ir 3 dalyse numatyta:

„1. Pagal 33 ir 34 straipsnius nesąžiningomis pripažintos sąlygos yra negaliojančios, o likusi sutarties dalis lieka galioti.

<…>

3. Sutarties sąlygos pripažįstamos negaliojančiomis tik vartotojo naudai, ir teismas gali kelti šį klausimą savo iniciatyva.“

Civilinis kodeksas

8 Pagal *Codice civile* (Civilinis kodeksas) 1384 straipsnį teismas gali teisingai sumažinti baudą, jei pagrindinė prievolė buvo iš dalies įvykdyta arba jeigu baudos suma yra akivaizdžiai per didelė, atsižvelgiant į kreditoriaus suinteresuotumą vykdyti sprendimą.

Civilinio proceso kodeksas

9 *Codice di procedura civile* (Civilinio proceso kodeksas) 384 straipsnio „Teisės principo nurodymas ir sprendimas dėl esmės“ antroje pastraipoje nustatyta:

„Priimdamas kasacinį skundą, [*Corte suprema di cassazione* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas)] panaikina sprendimą ir grąžina bylą kitam teismui, kuris turi laikytis teisės principo ir bet kuriuo atveju Kasacinio Teismo išnagrinėto teisės klausimo, arba pats priima sprendimą dėl bylos esmės, jei naujų faktinių aplinkybių nustatyti nereikia.“

10 Minėto kodekso 394 straipsnyje „Procesas perdavus bylą nagrinėti iš naujo“ nustatyta:

„<…>

Procese perdavus bylą nagrinėti iš naujo gali būti priimtas naujas sprendimas, tačiau šalys negali pateikti kitų prašymų ar prieštaravimų nei tie, kuriuos jos pateikė byloje, kurioje buvo priimtas panaikintas sprendimas, išskyrus atvejus, kai iš kasacinio teismo sprendimo matyti, kad nauji prašymai ar prieštaravimai yra būtini.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

11 1998 m. CR ir TP, kaip potencialūs pirkėjai, ir *Soledil*, kaip potenciali pardavėja, sudarė preliminariąją nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartį, pagal kurią pirmieji sumokėjo *Soledil* 72 870 EUR avansą. Šios preliminariosios pirkimo–pardavimo sutarties 7 straipsnyje buvo įtvirtinta netesybų sąlyga, kurioje nustatyta, kad jei potencialūs pirkėjai neįvykdys įsipareigojimo sudaryti galutinę sutartį, potenciali pardavėja kaip baudą galės pasilikti avansu sumokėtą sumą.

12 Galutinė šio nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartis niekada nebuvo sudaryta, o ginčas dėl preliminariosios pirkimo–pardavimo sutarties buvo perduotas arbitražo teismui ir jis 2002 m. liepos 29 d. arbitražo sprendimu preliminariąją sutartį nutraukė dėl pirkėjų įsipareigojimų nevykdymo. Potencialiems pirkėjams buvo nurodyta grąžinti aptariamą nekilnojamąjį turtą, o potenciali pardavėja buvo įpareigota grąžinti visą sumokėto avanso sumą.

13 2009 m. sprendimu *Corte d’appello di Ancona* (Ankonos apeliacinis teismas, Italija) pripažino arbitražo sprendimą negaliojančiu dėl procesinių priežasčių ir priėmė sprendimą dėl bylos esmės. Konkrečiai kalbant, tas teismas potencialius pirkėjus įpareigojo grąžinti aptariamą nekilnojamąjį turtą, o potencialią pardavėją – grąžinti sumokėto avanso sumą. Be to, pagal Civilinio kodekso 1384 straipsnį jis sumažino šio sprendimo 11 punkte nurodytos preliminariosios pirkimo–pardavimo sutarties 7 straipsnyje numatytą baudą, palikdamas tik palūkanas, mokėtinas nuo sumokėto avanso sumos.

14 2015 m. sprendimu dėl apeliacinio skundo *Corte suprema di cassazione* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas) panaikino *Corte d’appello di Ancona* (Ankonos apeliacinis teismas) sprendimą dėl motyvavimo stokos priimant sprendimą sumažinti minėtą baudą.

15 Taigi byla buvo perduota nagrinėti iš naujo *Corte d’appello di Bologna* (Bolonijos apeliacinis teismas, Italija).

16 2018 m. sprendimu minėtas teismas pripažino, kad bylos, kuri buvo perduota nagrinėti iš naujo, dalykas buvo susijęs tik su preliminariosios pirkimo–pardavimo sutarties 7 straipsnyje numatytos netesybų sąlygos taikymu, galimu taikytinos baudos sumažinimu ir galimos didesnės žalos, kurią patyrė potenciali pardavėja ir kuri susijusi su neteisėtu aptariamo nekilnojamojo turto naudojimu, nustatymu. Minėtas teismas, be kita ko, nusprendė, kad 72 870 EUR bauda buvo per didelė, todėl potencialių pirkėjų mokėtiną sumą sumažino iki 61 600 EUR.

17 Potencialūs pirkėjai kreipėsi į *Corte suprema di cassazione* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, teigdami, be kita ko, kad netesybų sąlyga negalioja, nes pagal ją jiems buvo skirta akivaizdžiai per didelė bauda, todėl ji yra nesąžininga

sąlyga, kaip tai suprantama pagal nacionalinės teisės aktus dėl vartotojų apsaugos. Šiomis aplinkybėmis, jų teigimu, *Corte d'appello di Bologna* (Bolonijos apeliacinis teismas) turėjo *ex officio* pripažinti negaliojančiu preliminariosios pirkimo–pardavimo sutarties 7 straipsnį.

18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, pirma, kad, kaip numatyta nacionalinės teisės aktuose, pagal *res judicata* galios principą draudžiama, kad klausimas, susijęs su tariamai nesąžiningos sąlygos negaliojimu, kuriuo nebuvo remtasi arba kuris nebuvo iškeltas atliekant pirmąją teisėtumo kontrolę ir kuris neišvengiamai nesuderinamas su kasacinio teismo sprendimo, priimto dėl sprendimo dėl esmės, turiniu, būtų nagrinėjamas atliekant antrąją teisėtumo kontrolę.

19 Antra, tas teismas nurodo, kad, vadovaudamasis Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl veiksmingumo principo, susijusio su Direktyvoje 93/13 vartotojams pripažintomis teisėmis, jis jau yra nusprendęs, kad *res judicata* galios principas netaikoma supaprastintam procesui dėl mokėjimo įsakymo, kai dėl šio įsakymo nebuvo pateiktas prieštaravimas ir jame nebuvo motyvų, susijusių su nagrinėjamų sutarties sąlygų nesąžiningumu.

20 Šiomis aplinkybėmis *Corte suprema di cassazione* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Direktyvos 93/13] 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis ir [Chartijos] 47 straipsnis turi būti aiškinami taip:

a) kad pagal juos draudžiama taikyti nacionalinio teismo proceso principus, pagal kuriuos prejudiciniai klausimai, įskaitant klausimus dėl [tariamai nesąžiningos sutarties sąlygos] negaliojimo, kuriais nebuvo remtasi arba kurie nebuvo iškelti nagrinėjant bylą kasacine tvarka ir yra logiškai nesuderinami su kasacinio teismo sprendimo rezoliucinės dalies turiniu, negali būti nagrinėjami nei procese perdavus bylą nagrinėti iš naujo, nei šalių prašymu vykdant teismo, kuriam byla buvo perduota nagrinėti iš naujo, sprendimo teisėtumo kontrolę;

b) taip pat atsižvelgiant į argumentą dėl visiško vartotojų pasyvumo, jeigu jie niekada neginčijo nesąžiningų sąlygų negaliojimo ar neveiksmingumo, išskyrus kasacinį skundą, pateiktą pasibaigus procesui dėl bylos perdavimo nagrinėti iš naujo;

c) ir visų pirma atsižvelgiant į akivaizdžiai per didelę baudą nustatančios netesybų sąlygos pripažinimą nesąžininga, dėl ko [*Corte suprema di cassazione* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas)] sprendime buvo nurodyta ją perskaičiuoti ir sumažinti remiantis atitinkamais kriterijais (reikalavimo dydis), taip pat atsižvelgiant į tai, kad vartotojai sąlygos nesąžiningumu (reikalavimo pagrindas) rėmėsi tik po to, kai buvo priimtas sprendimas perdavus bylą nagrinėti iš naujo?“

Dėl prejudicinio klausimo

21 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis, siejamos su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias taikant *res judicata* galios principą nacionaliniam teismui, kuriam byla perduota nagrinėti iš naujo išnagrinėjus kasacinį skundą, neleidžiama savo iniciatyva patikrinti tariamai nesąžiningos sutarties sąlygos negaliojimo, kai, pirma, ankstesnėse teismo proceso stadijose vartotojas

nesirėmė šios sąlygos nesąžiningumo pagrindu ir, antra, tokios sąlygos negaliojimo klausimo savo iniciatyva nekėlė nacionaliniai teismai procese, per kurį buvo priimtas kasacinio teismo sprendimas.

22 Pagal suformuotą jurisprudenciją Direktyva 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta mintimi, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei verslininko tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio (2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *SPV Project 1503 ir kt.*, C-693/19 ir C-831/19, EU:C:2022:395, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

23 Atsižvelgiant į tokią mažiau palankią padėtį, šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad nesąžiningos sąlygos vartotojui nėra privalomos. Tai yra imperatyvi nuostata, pagal kurią formalią pusiausvyrą, sutartimi nustatytą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekiama pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti sutarties šalių lygybę (2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *SPV Project 1503 ir kt.*, C-693/19 ir C-831/19, EU:C:2022:395, 52 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

24 Šiuo klausimu nacionalinis teismas turi savo iniciatyva įvertinti sutarties sąlygos, patenkančios į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, nesąžiningumą ir taip kompensuoti disbalansą tarp vartotojo ir verslininko, jei tik jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 46 punktas ir 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *SPV Project 1503 ir kt.*, C-693/19 ir C-831/19, EU:C:2022:395, 53 punktas).

25 Be to, pagal Direktyvą 93/13, kaip matyti iš jos 7 straipsnio 1 dalies, siejamos su jos 24 konstatuojamąja dalimi, valstybės narės įpareigojamos numatyti tinkamas ir veiksmingas priemones, užkertančias kelią nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, verslininkų sudaromose su vartotojais (2019 m. birželio 26 d. Sprendimo *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2019:537, 44 punktas ir 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *SPV Project 1503 ir kt.*, C-693/19 ir C-831/19, EU:C:2022:395, 54 punktas).

26 Nesant reglamentavimo Sąjungos teisės aktais, procedūrų, skirtų pagal Sąjungos teisę kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, įgyvendinimo tvarką valstybės narės nustato savo vidaus teisės sistemoje pagal procesinės autonomijos principą. Vis dėlto ši tvarka neturi būti mažiau palanki nei reglamentuojančioji panašias vidaus situacijas (lygiavertiškumo principas) ir ji neturi būti tokia, kad dėl jos būtų praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga įgyvendinti Sąjungos teisės suteiktas teises (veiksmingumo principas) (2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Unicaja Banco*, C-869/19, EU:C:2022:397, 22 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

27 Dėl lygiavertiškumo principo reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas neturi jokių duomenų, galinčių sukelti abejonių dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės nuostatų suderinamumo su šiuo principu.

28 Dėl veiksmingumo principo iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad kiekvieną atvejį, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės proceso teisės nuostatos taikyti Sąjungos teisę tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga, reikia nagrinėti atsižvelgiant į šios nuostatos vietą visame procese, į proceso eigą ir jo ypatumus apskritai, taip pat prireikus į nacionalinę teismų sistemą pagrindžiančius principus, pavyzdžiui, teisės į gynybą apsaugą, teisinio saugumo ir sklandaus proceso principus (2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Unicaja Banco*, C-869/19, EU:C:2022:397, 28 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

29 Be to, Teisingumo Teismas patikslino, kad valstybių narių pareiga užtikrinti iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių veiksmingumą reiškia, be kita ko, kiek tai susiję su iš Direktyvos 93/13 kylančiomis teisėmis, veiksmingos teisminės gynybos reikalavimą, pakartotą šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje ir taip pat įtvirtintą Chartijos 47 straipsnyje, kuris, be kita ko, taikomas apibrėžiant proceso taisykles, susijusias su tokiomis teisėmis grindžiamais ieškiniais (2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Unicaja Banco*, C-869/19, EU:C:2022:397, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

30 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog, nesant veiksmingos atitinkamos sutarties sąlygų galimo nesąžiningumo kontrolės, negalima užtikrinti, kad bus paisoma pagal Direktyvą 93/13 suteikiamų teisių (2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Unicaja Banco*, C-869/19, EU:C:2022:397, 30 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

31 Darytina išvada, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje nurodytos nacionalinės teisės aktuose nustatytos sąlygos negali iš esmės pažeisti šia nuostata vartotojams suteiktos teisės į tai, kad nesąžininga laikoma sąlyga nebūtų jiems privaloma (2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Unicaja Banco*, C-869/19, EU:C:2022:397, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

32 Vis dėlto reikia priminti *res judicata* galios principo svarbą tiek Sąjungos teisės, tiek nacionalinės teisės sistemose. Be to, Teisingumo Teismas jau turėjo progą išaiškinti, kad, siekiant užtikrinti teisės ir teisinių santykių stabilumą ir gerą teisingumo vykdymą, svarbu, kad teismų sprendimai, kurie, išnaudojus visas turimas teisių gynimo priemones arba pasibaigus naudojimosi jomis numatytiems terminams, įsiteisėja, nebegalėtų būti ginčijami (2024 m. balandžio 9 d. Sprendimo *Profi Credit Polska (Įsiteisėjusiu sprendimu užbaigto proceso atnaujinimas)*, C-582/21, EU:C:2024:282, 37 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

33 Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad tuo atveju, kai per ankstesnį ginčijamos sutarties nagrinėjimą, kuris užbaigtas priėmus sprendimą, įgijusį *res judicata* galią, nacionalinis teismas *ex officio* išnagrinėjo tik vienos ar tik kai kurių šios sutarties sąlygų atitikties Direktyvai 93/13 klausimą, pagal šią direktyvą nacionalinis teismas įpareigojamas šalių prašymu arba *ex officio* įvertinti galimą kitų šios sutarties sąlygų nesąžiningumą, jeigu jam žinomos šiuo tikslu reikiamos teisinės ir faktinės aplinkybės. To nepadarius, vartotojo apsauga būtų nevisapusė ir nepakankama ir tai nebūtų nei tinkama, nei veiksminga priemonė užkirsti kelią šios sąlygos naudojimui, priešingai, nei to reikalaujama pagal Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalį (2017 m. sausio 26 d. Sprendimo *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 52 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

34 Vis dėlto ši apsauga būtų užtikrinta, jeigu per pirmąjį teismo procesą kompetentingas teismas būtų patikrinęs galimą atitinkamos sutarties sąlygų nesąžiningumą ir jeigu atlikus šią kontrolę (bent glaustai ją motyvuojant) nebūtų nustatyta jokios nesąžiningos sąlygos, o vartotojas būtų buvęs tinkamai informuotas, kad praras teisę vėliau remtis šių sąlygų galimu nesąžiningumu, jei per nacionalinėje teisėje nurodytą terminą nepateiks apeliacinio skundo (2024 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *ERB New Europe Funding II*, C-178/23, EU:C:2024:943, 39 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

35 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad teismo atliekama vartotojo ir verslininko sudarytos sutarties sąlygų galimo nesąžiningumo kontrolė atitinka veiksmingumo principą atsižvelgiant į Direktyvą 93/13, jeigu, pirma, vartotojas informuojamas apie šios kontrolės buvimą ir pasekmes, kurių dėl jo pasyvumo kyla atsižvelgiant į išnykusią teisę remtis galimu sutarties sąlygų nesąžiningumu, ir, antra, atlikus šią kontrolę priimtas sprendimas yra pakankamai motyvuotas, kad būtų galima

nustatyti šiuo atveju nagrinėtas sąlygas ir priežastis (nors ir glaustas), dėl kurių teismas nusprendė, kad šios sąlygos nėra nesąžiningos. Šiuos reikalavimus atitinkantis teismo sprendimas gali užkirsti kelią vėl tikrinti galimą sutarties sąlygų nesąžiningumą vėlesniame procese (2024 m. vasario 29 d. Sprendimas *Investcapital*, C-724/22, EU:C:2024:182, 45 punktas).

36 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, jog remiantis taikytinais nacionalinės teisės aktais pagal *res judicata* galios principą draudžiama, kad pagrindas, kuris gali būti išnagrinėtas *ex officio*, kaip antai tariamas sutarties sąlygos nesąžiningumas, būtų nagrinėjamas per procesą, vykstantį perdavus bylą nagrinėti iš naujo, esant tokioms aplinkybėms, kai šiuo pagrindu nebuvo remtasi arba kai jis nebuvo nurodytas vykstant procesui, per kurį buvo priimtas kasacinio teismo sprendimas, todėl rėmimasis tokiu pagrindu yra neišvengiamai nesuderinamas su to sprendimo rezoliucinės dalies turiniu.

37 Taip pat paaiškėjo, kad su pagrindine byla susijusiuose teismo sprendimuose, kurie nurodyti šio sprendimo 13, 14 ir 16 punktuose, nei pirmosios instancijos teisėjai, nei *Corte suprema di cassazione* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas) neanalizavo galimo pagrindinėje byloje nagrinėjamos netesybų sąlygos nesąžiningumo.

38 Vis dėlto, kaip teigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, iš tiesų buvo priimtas teismo sprendimas, kuriame netiesiogiai pripažįstamas šios netesybų sąlygos galiojimas, nes nacionalinių teismų sprendimas sumažinti baudos dydį logiškai reiškia, kad minėta sąlyga yra galiojanti ir turi teisinių pasekmių. Taigi pagal taikytinus nacionalinės teisės aktus konstatuotina, kad šios sąlygos galimas nesąžiningumo nagrinėjimas *ex officio* buvo netiesiogiai atliktas ir kad toks sprendimas turi *res judicata* galią, net jei šiuo klausimu nepateikta jokių motyvų. Dėl to neįmanoma atlikti šio sprendimo 30 ir 33–35 punktuose nurodytoje jurisprudencijoje reikalaujamos kontrolės, nepaisant to, kad tebevyksta teismo procesas dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos netesybų sąlygos.

39 Darytina išvada, kad dėl šių nacionalinės teisės nuostatų, pagal kurias iš vartotojo atimamos procesinės priemonės, leidžiančios jam ginti savo teises pagal Direktyvą 93/13, šių teisių apsauga tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga ir taip pažeidžiamas veiksmingumo principas.

40 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad potencialūs pirkėjai nesiėmė visiškai jokių veiksmų ir atitinkamos netesybų sąlygos nesąžiningumu rėmėsi tik nagrinėjant antrąjį kasacinį skundą.

41 Šiuo klausimu tiesa, kad veiksmingumo principo laikymasis negali visiškai kompensuoti atitinkamo vartotojo visiško neveikimo (2025 m. birželio 24 d. Sprendimo *GR REAL*, C-351/23, EU:C:2025:474, 58 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Vis dėlto nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad potencialūs pirkėjai dalyvavo visose teismo proceso stadijose ir – nors ir tik antrajame kasaciniame skunde – rėmėsi atitinkamos netesybų sąlygos nesąžiningumu. Todėl jų veiksmų negalima kvalifikuoti kaip visiškai pasyvių.

42 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad į pateiktą klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis, siejamos su veiksmingumo principu ir Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias taikant *res judicata* galios principą nacionaliniam teismui, kuriam byla perduota nagrinėti iš naujo išnagrinėjus kasacinį skundą, neleidžiama savo iniciatyva patikrinti tariamai nesąžiningos sutarties sąlygos negaliojimo, kai, pirma, ankstesnėse teismo proceso

stadijose vartotojas nesirėmė šios sąlygos nesąžiningumo pagrindu ir, antra, tokios sąlygos negaliojimo klausimo savo iniciatyva nekėlė nacionaliniai teismai procese, per kurį buvo priimtas kasacinio teismo sprendimas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

43 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis, siejamos su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsniu ir 47 straipsniu,

turi būti aiškinamos taip:

pagal jas draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias taikant *res judicata* galios principą nacionaliniam teismui, kuriam byla perduota nagrinėti iš naujo išnagrinėjus kasacinį skundą, neleidžiama savo iniciatyva patikrinti tariamai nesąžiningos sutarties sąlygos negaliojimo, kai, pirma, ankstesnėse teismo proceso stadijose vartotojas nesirėmė šios sąlygos nesąžiningumo pagrindu ir, antra, tokios sąlygos negaliojimo klausimo savo iniciatyva nekėlė nacionaliniai teismai procese, per kurį buvo priimtas kasacinio teismo sprendimas.

Parašai.